

O. Christoffersson,
Frw Alstad
inv. 1939-40.

Ihåne
Skytts h.d.
Frw Alstads sn.

N. 7118: 1-18.

Register:

- Gärdsmarkhandlare i gamla dagar. s. 1.
- "Ellehoarnshål," - el. offerkål. s. 2-3.
- Synd av versaker. s. 2.
- Hafsvärd el. väckeman. s. 3.
- Tagen om hafsvynfärwa, som
dansade på sjöböljorna. s. 4.
- Översvämning. s. 4.
- Silverengelar av träspråvor s. 4-5.
- Prästistorier. s. 5-6.
- Om ett familjesmycke på underliga
vägar. s. 6
- Inför Månssons bautasten. s. 7-9.
- " blev Stenbocks
vägvisare under hans fram-
ryckning. s. 9.
- Böndernas förberedelse till kung
Oscar II:s eriksgata. s. 10-11.
- Jätte tappade sand, som bildade
Söderåsen, Björnekulle klint m.m. s. 11-12.
- Ringsjöns uppkomst. s. 11.

Spöken i Lånnesjön i Böringe,-
svarta kalvar kommo nu den
bottenslösa sjön m.m. s. 12.

Jordegnumma var i berget på fö-
lossning, - belövades. s. 12.

Skofsnan var förföljd. s. 12-13.

Pångaskrin hittades av en man som
plöjde, - försann. s. 13.

Stora stenar och högar, där
kämpar liggja begravna. s. 13.

Hur vammel Kjälls Nöbbelöf upp-
kommit. s. 13.

Hur vammel Vemmenhög uppkom-
mit s. 14

Stora stenar i Hayagers h.d.; d:a Hania
kyrkbygge revs ner om vatten s. 14.

Lämningar av kapell i Örtofta, m.m. s. 15.

Rönneberga högar. s. 15.

"Vivikas häl" - där fru omkommit s. 15.

Gärslöfs kyrka har fått sitt vann
efter en kämpe födor. s. 15.

M. 7118: 1-18.

Uppkomst av manu på diverse
andra socknar

s. 16-17.

Herr Truls söner, som våldföide sig
mot sina egena systrar.

s. 17.

Ispoheri förekommit i prästgård. s. 17-18.

Gårdfarihandlare i gamla dagar.

För ett femtio år sen fanns det ännu kvar många s.k. "gårfarihanlare" å orten. De gingo från stuga till stuga och utbjöd sina handelsvaror som de hade förvarade i en trälåda vilken de med lädorrhinnar om armarna över axlarna buru på ryggen.

Då de kommo in i stugan satte de lådan på stora bordet och knäpte upp läderremmarna. Sen öppnades lådan och slogs upp i tvänne halvor, varefter de med ett sjungande rim emtalade sina varor. Jag minnas tyvärr ej rimmen vidare men en bekant herr Edvin Smidt har berättat följande om den så kallade Skåre Jinssen eller Jins krämare vilken utbjöd sina varor med följande rim! "Ska de va låsesim, hela eller hala-dränge di kan nyckas ti o spika poträskostöflalär. Kex kardenobbe Hemma gjorde häktor o märnor, flickor som ja säl sidder hemma o jorr. Brunt socker o Segerling blanksvärta i papper, långkatekesor o tvol Trolses lurade mi po 40 skilling, men härnäst do ja kommer igen ska ja ha stoppenåle me synåla me stort hoved m.m. Om någon frågade Skåre Jenssen huru gammal han var svarade han "läfver ja ti den 11 november i år so fyollar ja - år de e minsann många år". Det berättas att han hade nissor i tre flugors skepnad och att de drogö många pengar till honom. Han hade derigenom blivet så rik att han kunde bistå bönderna med stora lånesummor. Han brukade ibland att sitta hemma på sitt loft och i fönstret sola sina speciedalars sedlar. Han sades hava flera halmkorgar fylda dermed. En annan gårdfarihandlare brukade följande rim varav jag erhållit ett fragment så lydande:

"Pricka nett, pricka tett ska de va
Scala, bordue, vicka ska de va, syla,
pryla, nåla eller Tråda o.s.v.

Dessa gårdfarihandlare gingo under vissa smeknamn t.ex. "Gottköv" som brukade säga att han sålde för gottköv. "Gummilacka" brukade sälja gummilacka och sade om söndrickt porslin o.d. "de kan sammensättas me gummilacka".

Petter Holst var nog från Slågarp. När jag skulle börja skolan köpte mor av honom ett runt griflehus och ett stålpenkskaft av malm. Båda två har jag ännu kvar som minne.

"Ellekvarnshål" finna vi på flera utav våra fasta fornlemning t.o.m. i Skytts och Vemmenhögs härad der många fornminnen förstört äro likväl flera ännu i behåll varå synas ett flertal ellekvarnshål. Dessa äro ju ett minne från våra förfäders religiösa föreställning långt tillbaka i tiden. Vi finna så t.ex. på de tre täckstenarna å det monotala ståtliga minnesmärket i Östra Värlinge kallad "Snarringe dubbeldös". Det är likväl ingen dös utan en gånggrift och således från yngre tid än dössarna. Eriksdösen i Lilla Isie finnes å en sidan gångsten också ellekvarnshål, men denna är efter som den har gångstenar också bara en gånggrift. Vid stora Kungsdösen (också en gånggrift) är funnet ornerade lerurnekrukbitar av tusentals urnar vilka troligen sonderslagits vid framburna offergåvor. År 1913 kom till mig en person och sålde tvenne stycken vackra ornerade stenålderskrukskärvar med uppgift att de varo funna vid jordpåläggning av bethögar vid Jordberga sockerfabrik. Det dröjde ej länge förr än jag funnet fyndplatsen, vilken befanns vara St. Kungsdösen i Västra Torp. Under sommarens lopp uppsamlade jag flera hundra ornerade krukskärvar som uppkommet vid plöjning invid åtihögen och derav var säkerligen innemot skärvor av nära ett 50 tal krukor troligen krossade vid offringar. Bland andra föremål fann jag också en lerskeda eller möjligen bakskål av bränd lera 14,5 cm. bred 9,5 cm. lång och 3,8 cm. tjock. Den var å dess öfre sida fullristad med stenålders ornament i sixas lillior, möjligen att den skulle föreställa stenåldersfolkens gud i åskans blixtrar.

Riksantikvarien Montelius kallar dessa skedor för solsymboler. Å undra sidan syntes tydliga märken efter stenålderskrukmakarens finger dessutom bar den spår efter sot således hade den hålst öfver eld. I framsidans kant finns ett 7 cm. djupt hål av 1,4 cm. diameter, tydlig för att den skulle bäras å ett träskäft.

Denna lerskeda eller solsymbol har tydlig varit begagnad vid religiösa offringar möjligen till att över offer (eller) den baka tunna bröd eller steka av offerdjurens kött eller dylikt. Detta fynd var så mycket värdefullare som någon sådan lerskeda eller solsymbol ej förut tillvaratagets i Sverige. Senare äro flera funna.

I ovan omtalade ellekvarnar eller offerhål omtalades att i äldra tider skulle det hava offrats olika slags djur fett och blod.

I Eskilstorp finnes en dös varom kyrkoherden Sven Trägård år

1728 i kyrkohoken efter en gammal man gjort fövljande anteckning.: "Att traktens befolkning i hednatiden samlades vid dösen i Eskilstorp en gång varje sommar, då ett levande barn offrades och uppbrändes. Efteråt dansade hela menigheten efter trummors och trumpetars ljud hela natten ända tills solen började att visa sig."

Av ovanstående anteckningar framgår det ju att det redan under stenåldern fanns stora religiösa föreställningar. De voro tydlichen sol-dyrkare efter som de aldra flesta fornminnena äro belägna å ortens hösta platser.

Hafsrå.

För många år sedan kom det med sjöböljorna en flytande s.k. hafsrå eller näckeman i land å Gislöfs strandmark strax öster om fiske-läget. Näckemannen till midjan lik en man men fjellig och vit framman till. Å baksidan var han grå och huden liknade grov pileträdsbark. Han hade huvud och armar som en vanlig människa samt ljusgult vackert långt hår och skägg. Nedem midjan liknade han en fisk med fiskfjäll, fenor och stjärt. Uppe på landsslingsrade han sig fram som en snok. En bondson och dito tjenstedräng voro nera vid sjön för att hemta var sitt sand-lass till golfsandning. I äldra tid körde bönderna vid s.k. "udfall" (när sjön drog sig från land) själfa ut till sandreflen och tog sand. Hafsmannen anmodade bondsonen om han ville skjutsa honom ut över närmaste sandreflen till öppna sjön. Bondsonen blev rädd och vågade ej till-mötesgå hafsråns begäran, varför denna anmodade tjenstedrängen om han ville skjutsa honom ut. Drängen gjorde som hafsrået begärde och då de kommo ut över sandreflen kastade hafsrået sig i det djupa vattnet. Hafsrået tackade derfför drängen mycket hjärtligt och sade att till gen-gäld skulle allt gå honom så lyckligt att han skulle bli ägare av bond-gården. Deremot skulle bondsonen bli rent utfattig och komma att tjena för sitt uppehälle. Sedan dök hafsrået i djupet så att vattnet stod i hemmelsk skjy när han slog med sin fiskeskjärt. Hans förutsättningar om bondsonen och drängen gick innan långt i uppfyllelse.

När hafsnymferna dansade på sjöböljorna.

En del år efter att hafsmannen visat sig vid Gislöf strandmark blev en natt, "ja troor ad de va natten den 13-14 november 1872 sa min berättare", blev sjön "rent galen o mitt om natten do vi lå o sov viste vi ente ov förrän vanned isede i ännen o do vi vagnede simmde bor o stola inge i rummed". En del trodde att de världens sista tid som varit förebodad av hafsmannen.

Det blev ett springande mot landbacken det värste man kunde med kvinnor och barn på ryggen och sedan för att söka rädda några av husgerådssakerna. Ja såg t.o.m. en komma "knixannes me ett helt släted o oppskorred svin på nacken". Vi trodde strax att det åter var hafsrået eller sjömaren som ville förgöra oss och kvinnorna läste bönor samt båd innerligen till deras Gud att han måtte frälsa dem för slaktaren (hafsrået). Många sågo syner och för dem viste sig vackra stiliga unga kvinliga hafsnymfor som hade ovankroppen lik rara flickor med vackra bröst och stiligt ljusgult långt hår men efter medjan voro de som fiskar med fjäll, fenor och fiskstjärt med vilken de slogo i vattnet så det fragdgade. Dessa vackra sjönymfer sade min berättare dansade på topparna av de vredgade hafsböljorna. Ibland hollo de varandra i händerna ibland dansade de var för sig.

Denna hemska naturkaterstof omtalades mycket under de närmaste dagarna i tidningarna och jag ehuru ej fullt 3 år 2 månader minnas som i går hur far läste högt derom i Malmö Nya Allehanda. De som drabbades av olyckan och förlorade hus och möbler voro många, men vad värre var en hel del förlorade till och med för alltid sitt förstånd. De sågo allt som oftas hur sjönymferna dansade på hafsböljorna och räddas för att floden om natten åter skulle överraska dem under sömnen.

Silfverpänga av träspånor fick en kvinna som bodde i västra delen av Gillesgruveåsen invid Aggarps gräns vid en dervarande hålväg i den såkallade "Svårtehultskogen." En gång i mediet av 1800-talet gick en kvinna i denna skog och plockade "vingfälle" (grenar som vinden ^tbruet ner). Hon såg då några vackra krylspånar hänga på trädbuskarnas grenar och tog några med sig hem att elda med. När hon kom hem i stugan befanns dessa spånar vara vackra "sylf" (silf)vermynt.

M. 71 i 8 : 5.

5.

Kvinnan sprang strax åter till skogen för att tillvarataga flera spånar, men då hade backetrodden åter nerpackat sina ägodelar.

Prästhistorior.

En predikant i A. pastorat vid namn W. var en väldig kortspelare och hade han ente medspelare satt han och spelade med sig själf. Efter främmande hade prästmamsellerna dagen efter nog (med) att tillvarataga kaserade kortlekars som de sålde till andra. En kortlek begagnades ej mera än en omgång på spelare. Han var ju präst och kyrkoherde men korten var hans älskningar så en dag påstod han att han nästa söndag skulle i sin predikan omtala alla korten i sin predikan. Som han var en duktig predikant predikade han väldigen så att alla kvinnor fälde tårar. Mitt i predikan sade han med ljudlig andäckting stämma. "Tänk om djäfvulen kom ing igenom dessa "rudor" (byggde namnet på ruter) och satte sina "klöver" i Edor "hjärtor" då ropte Ni alla "Spar" oss milda herre Gud."

Den världsgirrige prosten G. i D. stod en gång på predikstolen och såg hur hans får hoppade in i bland hans kål varvid han tänkte på sin kommando mot underlydande och utan vidare ropte han "å nu kom en å der kom två å nu kom den tredde å nu hopp sjelfva bocke s-n in bland kålen å ja står här o kan inte gjorre nåd."

I Bösarp predikade en gång en mycket liten pastor vilken måste krypa upp på en i predikstolen stäld låda. Vid sina predikningar vilka voro utmärkte gestikulerade han ^{texten}? En söndag predikade han väldeli-gen om orden "och en liten tid i sen! och åter en liten tid i sen mig icke". Så kom han att trampa sönder lådelocket och försvann tyst inom predikstolen till åhörarnas förskräckelse. De reste sig och sprungo till predikstolen. Han klev då upp igen och höll ett dundrande tal till församlingen för att de tillstädd kyrkobuller. Min berättare sade "de e godseens sanning forr ja va säl i kyrkan o så de."

M. 7118:6.

En pog kom en gång till prästen H. i B. för att utfå sin flyttningssedel. Pojken lade sex skilling på skrivbordet till prästen vilken begärde tredalar. När han inte fick det begärde blev prästen arg men pojken svarade karant att han ej hade lov att taga mera än vad han bjudget ty det hade hans husbonde sagt. (Husbonden var ovän med prästen och ville ej tillåta att han skjörtade upp tjänare). Ja vet du, sade kyrkoherden, vad en präst skall bestås så vet jag vad en pog skall ha varefter han tog sin spansrörskäpp och bånade pågen derme". Ja så gjorde prästerna i den gamla goda tiden.

En kyrkoherde i Slågarp brukade hava ~~pastor~~. Bland andra hade han ~~pastor~~ L... medan prosten låg i Lund. Deremot predikade han själf vid alla heljdagar såsom jul, Påsk och Pingst eller just de dagar då fären skulle offra till sin herde. Slågarps manna överskommo att ej de dagarne gå i kyrkan då "pengaguden präkade" varför han fick detsamma som noll av några trogna kärringar sade min berättare. Kyrkoherden som stod för altaret och väntade på hela församlingen skulle, som annars sed var gå runt kring altaret och frambära en vit offerslant, blev mäkta vred och kungjorde i kyrkan "att detringa offer de bestått sin själesörjare gav han åt de fattiga." Sen sluppo församlingsborna att höra honom om högtidsdagarne och sade "De ljused som bler snoppad brinner bättre."

Det ädla familjesmycket på underliga vägar.

I slutet av 1840-talet upprördes söderslätt av en mycket sorglig tilldragelse. Det var enda sonen till ett förmöget bondfolk, i D ---by som under rusets inflytelse svårt misshandlat sin moder. Denna unga man var en ståtlig och wacker karl, men genom vin och kvinnor hade han kommit på afvägar. En kusin till honom (manlig) angav honom för ortens kronolänsmann. Då länsmannen kom för att häkta honom försökte föräldrarne att gömma honom på en "högälle." Men länsmannen och fjerdingsmannen sökte upp honom. Han blev häktad och dömd till ett par års

på "västergår" (Malmöhus). Innan strafftiden hade tilländalupet hade hans båda föräldrar av sorg och grämelse lagts i graven. Den unge man kom åter djupt ångerfull till sitt fäderne hem; men fannatill sin förskräckelse att anhöriga voro borta hemmet sköflad. Tjenare och andra hade taget till "rams" vad som var möjligt. De fullstoprade kistor och skåp voro nära renränsade åkerbrukredskap och djuren voro der kvar. Bland alla de värderika saker som försvunnet var det en sak som i synnerhet grämde honom. Det var ett ytterst sällsynt och dyrbart gammalt familjeklenod ett dyrbart smycke för att befinna sig i en bondfamiljs ägo. Det var ett guldförgylt silfverhängsmycke med en infattad diamant i mitten omgivna av safirer(blåa) rubinor(röda) och smaragder(gröna) ädelstenar som voro infattade i det förgylta familjesmycket vilket var att bära på bröstet i kedjor om halsen. Hans misstankar gingo i en bestämd riktning, men som han saknade bevis vågade han ingenting ^ögra.

Sedan den tiden har 78 år försvunnet, sade min berättare K.S.S. för ett 20 tal år sen, i tidens hav. Av en ren händelse visade här om dagen triumferande det dyrbara smycket för en kvinna(min berättare) som i rätt verstigande linnie är från den rättsmäktiga ägaren av det dyrbara smycket. Föga anade den person som visade det förnäma smycket att en sådan hemlighet vidlådade detsamma och att den ungamannens misstänka var i rätt riktning men nemesie vaka sade min berättare vilken ej med ett ord ville rödja hemligheten för den som triumferande visade smycket.

Tufwe Månssons bautasten.

Invid stora landsvägen mellan Malmö och Lund strax väster om Folkhögskolan Hvilan vid landsvägens norra sida bildar en avfärtsväg mot Alnarp en mycket skarspitsig vinkel. I denna smala jordremsa ses en hög bautasten upprest som minne över en Skånsk bondes bedrift strax i närheten. Det hände under den sista danska invasionen åren 1709 - 10 att en Göinge bonde vid namn Tufwe Måansson utförde en hjeltebragd härstädes. Tufwe Måansson var född i Hasslaröd i Osby socken år 1671. Han beskrives vara en vaken och liflig man med redbart sinne-lag. Han härstammade av en aktad göingesläkt som utom jordbruk idkade böss och liesmide. Så t.ex. var fadern Måns Tufvesson en beryktad böss-

smed och jordbrukskare. På sin fädernegård idkade han böss och annat smide samt odlade humle. Medan han under långfärder till sydskåne i och för försäljning av sina smidesprodukter hade han också s.k. göinge-humle med sig till sydskåningarnas drickesbryggder. Han hade derför god lokal kännedom i orterna. Ehuru göingebonde skall han likvälv hava taget avstånd från danskarnas partior och snapphunarne. När derför danskarna under Stenbockskrigen infallet i Skåne tänkte han ut spionera deras läger i närheten av Malmö och på samma gång avyttra sin humle för att skaffa mynt. Efter många besvärligheter lyckades i januvar 1710 på släde komma in i staden Lund. Borgmästaren der blef intreserad av den företagsamma mannen och lyckadess av den danske generalen Rewentlov erhålla en passersedel, som berättigade bonden att med sin humlelast besöka dansklägren mellan Lund och Malmö. Men passersedeln berättigade ingalunda till infart Malmö - det ställe som Tufwe Månsson fast beslutet sig för att besöka.

I kvällningen samma dag som tillåtelsen var erhållen anlände Tufwe med sin fora till det första lägret beläget i Åkarp. Här lade danskarna vantarne på lagret, men passersedeln hjälpte humlesäljaren så pass, att han med tvänne soldater som eskort fick lof att fortsätta för dem. Då han kommit lite väster ut om der folkhögskolan eller dåvarande krued Hvilan var belägen tyckte Tufwe att de både knektarne behövde ej tynga lasset för göingehästen varför Tufwe ansåg dem borde själfva trafva efter så gott de kunde till sist erbjöd Tufwe den att sitta bak på humlesäcken, eller homledrumlarne. De satte sig då glade upp men den listige Tufwe tog sin lomma knif med vilken han oförmärkt avskar repet som höll den bakerste humlesäcken. Då bonden sen gav hästen ett bra snärtrapp så att han tog ett hastigt ryck varvid säcken med de danska soldaterna trillade runt och hamnade bland snön. Då soldaterna efter sin förskräckelse såg efter var göingebonden försvunnen i mörkret. I karier fortsattes nu resan till Malmö utan att besöka dansklägret vid Burlöf.

På varjehanda omvägar lyckades nu Tufwe Månsson verkligen komma in i Malmö. Borjarne trodde knappas sina ögon då de på morgonen såg en skjuts med lantmannavaror hålla på torget vilket de ej på månader skådat.

Stadens kommendant var ej sen att pumpa bonden på allt nytt norrifråna.

Tufwe Månsson hade sen det farliga att återvända genom de

danska linierna åter mot sitt hem. Vad som gjorde resan ännu mera risikabel var att kommidanten anförtrodde honom uppdraget med en skrifven rapport till Stenbocken. Tufwe viste emellertid råd han bröt resolut (?) sönder ena skakeln och borrade i hål i bråttändan varefter han "klabbade" den samman med träpinna. En annan version av sägnen påstår att Tufwe lossade skakeljernet och borrade hål derunder innan han åter fastsatte detsamma. Denna version är nog senare diktning ty i den tiden var säkerligen ej skaklarne järnbeslagna.

Kommen till Åkarp blev han helt plötsligt omringad av en dansk rekognosceringspatrull, som undersökte honom in på bara kroppen. Men som de ej hos honom fann något misstänkt tilläts han fortsätta.

Vid Getinge bro varom det heter "Der dansar en göing me brogede hossor o pringlede sko" råkade han ännu värre ut, ty der stod då danska hufwudstyrkan. Tufwe blev riktigt tillfångatagen och insatt i ett av de danska vakttälten. Men med bevakningen var det si o så, ty på natten då det var som mörkast skar sig Tufwe ut och lyckades t.o.m. komma i besittning av häst och vagn varmed han gav sig av med hiskelig fart norr ut mot himmet och tänkte som så "ta mi nu i rumpan om i kann". Ehuru den tidens hästar voro små voro de dock pigga och uthärdiga. Han nådde derför ingan långt hemmet i Hasslaröd. Vilan blev ej lång der innan han gaf sig av mot Wäxiö der han skulle avlempa order från kommidanten Carl Gustaf Skytte på Malmöhus. Kommen till Wäxiö spende han från hästen som han band bak i vagnen och fodrade honom der. Skakeln tog han på axeln och gick derikt till Generalguvernören Magnus Stenbock. Vakterna ville hindra honom att medhava skakeln ty de trodde mannen var galen. Till sist fick han under bevakning träffa generalguvernören och då sönderbröt han skakeln tog ut och lemnade rapporten.

Tufwe Måansson blev avlönad efter förtjensten och erhöll det ärofulla förtegnandeuppdraget att vara Stenbockens vägvisare under hans framryckning. Han blev t.o.m. lofvad skattefrihet å sitt göinge hemman, men innan det hann utskrifvas blev Magnus Stenbock krigsfånge på en dansk fästning och Karl XII låg som internerad i Turkiet. Tufwe Måansson hade med sin hustru Bolla Niklasdotter 6 barn. Sonen Lars Tufvesson var riksdagsman och ledamot av bondeständet samt dog 1802 83 år gammal. Sonsonen Tufve Larsson var också under många år riksdagsman och erhöll medalj innan han dog 1836.

Kungsskjutsen i gamla dagar var en stor börd för det svenska folket men är nu en saga blott. Den bars som så mycket annat utan knot och klagan.

Gamla Kung Oscar II var den siste svenske regenten som gjort sin eriksgata genom landet med Kungsskjutsen. År 1875 i juli lästes i en liten veckotidning en längre notis att "Deras Höga Majestäter af vår regerande kongahus jemte deras furstliga främmande gäster från annat hof i Europa" skulle företaga en rundresa genom större delen av provinsen.

Från predikostolarna kungjordes extra landsvägssyn och moblisingering af hästar åt kronan till kungsskjuts m.m. En var i sin ort beredde sig att värdigt taga emot det höga majestätet m.fl. Både stora och små drömde om att få se och tala med den nya monarken. Det var liv och rörelse den dertill bestämde augustidagen. Herrskaper kommo i sina tunga fjädervagnar eller i gamla urmodiga schäser från sina flera mil avlägsna hem. Enkla Bondkärror syntes i långa rader säger en berättare. Kommande långväga ifrån lastade med åskådare matkyten och fodersäckar. Fotgängare från när och fjärran. Landsvägarna voro grusade och längs utmed voro planterade hela skogar av gran och löf(?) som fälldes för att pryda som alleor vid ödsliga vägar. Hus, inkörselportar och grindstolpar dekorerades med blommor och grönt. Vid varje halfannan mil der hästombyte skulle ske voro äreportar uppställda. Der stodo allmogen företrädd av sina kommunalpampar eller prästerskap vilka med tal och sång skulle hälsa högheterna.

Bönderna hade långt i förväg redan tidigt på morgonen inställt sig med sina hästar som väntade på att bli tagna om hand och lära sig dansa efter kungliga kuskars piskor. Kronofogde, länsman och fjärdingsman hade infunnet sig för att öfvervaka ordningen. Länsmannen höll upprop för att konstatera att alla som skulle tillslätta hästar hade hörsammat kallelsen. Han bestämde också för vilka vagnar de olika hästarna skulle spänna. Länsmannen måste vid flera platser handgrippligen skilja bråkstakarne. Efter åtskilligt stim och oväsen blef till slut allt i ordning och hästarnas platser bestämda genom utdelade nummerlappar.

Väntan blev lång ty det dröjde länge över den bestämda tiden. Allas ögon spanade otåligt utåt vägen. Skoläraren kastar en sista

M. 71 i 8://.

11.

blick på det skrivna talet. Sockenpamerna borstade hattarna och dammade av sina vackra tröjor och silverknapparna skinade wäre. Alla voro plaserade efter ålder och förmögenhet. Kvinnorna voro rikligen behängda med sina familjesmycken å nationaldräkterna. Allt var i ordning till motagandet som dröjde kvart efter kvart över tiden. Mäster hade varit omtänsam nog att på afstånd å en hög punkt utställa en utkik som skulle vipta med ett linnelakan så han kunde vara redo till talet.

Långt om längre fladdrar lakanet i luften och ett avlägsset bulle som en åska höres. Nu nalkas det stora ögonblicket. Flickorna näpna i sina blombuketter och gossarna fick rättapas klämma med ett långt utdraget välkomsttjut så rullade in köks- och bagage-trängen (?) med "buller o vång" så att allt dermed öVERRÖSTADES. Allmogens glädjerus förvändes i djup snopenhet. En hofmästare, bokhållare och hofsmed i enkla färddräkter hoppade ur vagnarne. Under E -- spändes de flåsande krakerne från och de väntande före varefter resan med det-samma fortsattes i vilt traf till nästa hästombyte. De frånspände hästarne hade "piskrysslingar" över hela kroppen och kunde knappas stå på fötterna och bönderna måste utan tack motaga de till yttersta väldsammet ansträngde hästarne. Det utbringades klander och fula ord efter de bortrullande vagnarne! Skolemästaren blev så förskräkt så att han ej kom för sig att säga ett ord då Majestätet med sällskap anlände för lika hastigt hästbyte. Ja så tillgick kungsskjutsen sade min berättare som är död för ett 50 tal år sen.

Ringsjön i folksägen.

I äldra tider bodde det en jätte i Skåne, vilken hade de flesta av sina släktingar i Danmark. Han måste derför vada över Öresund var gång han ville besöka sin danska släkt. Till sist tröttnade han härpå och beslöt göra en gångvall över sundet. Han fylde derför en väldig säck med jord och sten, som han tog der nu östra Ringsjön är, lade säcken uppå ryggen och marskerade åstad. Men under vandringen gick det hål i säcken och jorden rann derur i en lång rad der jätten gick fram, vilken jord bildade Söderåsen. När han kom fram der åsen nu slutar blev han först klok på att han spilt en hel del av säckens innehåll

och stannade så att der rann ut mycket i en hög och bildade Björne-kulle klint. Jätten blev nu arg och tog och kastade säcken med rästen av jorden med ett jättekast väster ut varaf Kullaberget bildades.

Han beslöt göra om försöket och fylde ånyo en stor säck med jord och sten som han tog der nu västra Ringsjön är belägen samt begaf sig åter iväg. Då han nu på afstång såg hafvet beslöt han genast att kasta dit hela förrådet i ett kast så att han ej skulle gå och spilla något å vägen. Det gick likväl ej bättre än att säcken sprack så att en del rände ut och bildade Rönneberge högar. Resten gick ut i hafvet der det bildade en ö som nu kallas Hven.

Lännesjön i Börringe socken är en liten sjö nästan alldeles klotrund. Den skall på sina ställen vara så djup att den saknar botten. Nederst vid bottnen skall det finnas en myckenhet med fisk. En fru Gjörvel Ulftand tog sig en gång före att söka tappa ut bemälta sjö, men det uppstod ett våldsamt oväder, så att flera av träden på den backe der hon tagit plats för att åse gräfningen, föllo ut i sjön. Förskräckt skyndade hon därifrån och gräfningen upphörde. För öfrigt skall spökeri derstädes flera gånger ha yppat sig. En gång såg en gosse 5 svarta kalfvar komma ur sjön, en annan gång såg man en sådan uppkomma ur denna sjö.

Loberget och trollen.

I Börringe socken finnes ett berg kallad Loberget i vilket en trollgumma säges vara boende. I socknen har funnits en jordgumma, som icke mindre än trenne gånger varit i bemälta berg på förlossning och har trenne barn derstädes då blifvit födda. Hon uppdrog en gång under en dyrtid åt en fattig kvinna att spinna hör åt bergfrun, men skulle hon icke spotte på fingerne när hon spann. Hon gjorde som befalts och lade det sedan på ett vist ställe vid berget och erhöll vackra penningar så att hon dermed kunde sig föda.

Skofsnuan i Hultsberg beläget nordost från Börringe kyrka vid ett torp kallad Skyttaryd, vid vilket en med skog bevuxen gammal hög är belägen. Der skall för någon tid sedan(i början av 1700-talet) ha synts ett spöke i form av en qvinna. Och syntes det som om hon va-

ret förföljd. Hon ropade nämligen: "O låt mig, o låt mig och tog sedan sin tillflykt inåt skogen der hon försvann.

Pångaskrinet.

I närheten av Lemmeströ är en mindre sjö i vilken finnes en ö varaf sjön fått sitt namn. På denna ö finnes ännu (1730) lämningar efter ett slott med fotstjocka murar och sägs att en större skatt i detta vara dold. **Det berättashattögneman**, som för fyratio år sedan körde och plöjde i omedelbar närhet af samma sjö, helt plötsligt fann att någåt tog emot varfore han stannade hästarna för att se efter vad som fattades. Han fann då ett större skrin, som han beredde sig att upptaga, men då han såg sig om fick han se hela sin gård i ljusan låga. Skrinet fick vara och han skyndade sig hem för att släcka elden. Men vid hemkomsten fann han att det hela var en synvilla, ingen eldsvåda förefanns varfore han återvände för att hemta skrinet, men detta var och förblef borta(?).

I Nöbbelöfs socken finnes (1730) en mängd stora stenar. Under en af dessa säges en kämpe vid namn Röman vara begravven, under en annan äfvenkedes en kämpe kallad Kullaman. En håla i den förbiflytande ån kallas Kullemannens håla. Vidare finnes i samma församling en hög kallad Abbelahög samt en annan sådan Skattlösahög - i vilken ett bergtroll fordom skall ha varit boende.

I Kjälls Nöbbelöf säges bära sitt namn efter trenne orsaker: antingen efter de fem kellar, som finnas i närheten af byen, eller också af en adelsman vid namn Kjäll, hvilken nordan för ån har haft sin gård. Senare delen af namnet skall härleda sig af Yles hög der en herremans vid namn Yle i fordne tider skall hafva blifvet begravven, nämde källornas namn skall hafva uppkommit däraf att en herremans son på ifrågavarande gård, där en gång dödade sina fem systrar då de skulle bevista ottesången i kyrkan. För hvar och en af dem uppsprang sedan en källa. Efter Hartmans uppteckning år 1729.

I Stenstorp af Nefvitshögs socken säges i forna(före 1730) tidor en herregård ha varit belägen, försedd med grafvar och vallar samt med stora kopparportar försvarad. Denna gård skall af den herre som ägt densamma ha blifvet skänkt till Lunds Domkyrka med villkor att man efter hans död skulle över honom hålla daglig mässa.

Från Svalöf omtalas för många(före 1726 uppt. av Hartelius) år sedan inträffade i Svalöf att en i församlingen välbehållen man kom in till prästens hustru och frågade efter hennes man. Hon bjöd honom då stiga in i hans kammar, där denne låg i sängen. När han väl kommit in låste han dörren och började med en pryl, som han haft fördold under sin rock, kringpryglade prästen på det mäst våldsamma sätt. Han skrek och bad om hjälp hvilket hustrun också anskaffade. Först då aflägsnade han sig genom en bakdörr mot kyrkogården. Denna person blef emellertid så fattig att han fick gå för hvar mans dörr att tigga.

Vemmenhögs härad har enligt J.Espmans anteck. 1730 sitt namn efter en konung eller kämpe - Vemund - vilken på Vemmenhögs berg skall ha blivit jordad. Fyra högar äro också där att bese. I Vemmenhögs bys östra vång är en stenbro öfver den där förbi flytande lille bäcken i vilken en tiggare som ej fått låna hus utan måste vandra till Bedinge om aftonen skall ha trampat ned sig och ömkligent omkommit. Med anledning däraf bleg byn fråntagen ett ansenligt stycke mark som tillerkändes Bedinge.

Harjagers härads namn sägs enligt J.Holst ant. på 1720 talet härleda sig från en kämpe vid namn Harald, hvilken ligger begravven i närheten af Lilla Harrie, där en krets af stenar äro satta, kallade Kämpastenarne. Hvardera af dessa äro så stora att icke tjugo par hästar lyckats draaga dem. Om samma stenar går också bland folket den sägen att kyrkan där en gång skulle byggas, men hvad'sem om dagen uppfördes nedrefs om natten, hvarefter man slutligen måste upphöra.

M.7118:15

I Örtofta Hästhaga skall förr ha stått ett kapell, hvaraf lämningar ännu finns kvar, vången där kallas också för Kapellvången. Vidare skall på ett annat ställe därstädes ha hållits s.k. Birkarätt, så att lagskipning där förrättades. En galge skall äfvenledes där ha förefunnits. Marken der omkring kallas också för "Galgavången".

Rönneberge högar kallades(enligt anteckning på 1720-talet av C.P.Hartelius) i fordne tider "Thorö", emedan guden Thor där i forna tider skall ha blifvit dyrkad. På Rönneberget finnes en del stora högar och skall bl. a. en kämpe derstädes vid namn Rönne ha blifvet begravven. Det heter derom i en gammal dansk bok:

Balder, Rönne och hans vif

Utom dom och utan kif

På Thorö slog Balder Rönne.

hvarom ungdomen ännu sjunga i julakekarna när de slå händerna mot väggen, sägande sig slå "Balla-Runa."

I Gantofta säges i en anteckning på 1720-talet i forna tider varet en herregård, som ägdes af en fru Vivika. Om henne går en gammal sägen att då hon en påskmorgen skulle resa till Kvistofta kyrka och gå i ottesång, blef hennes vagn förspänd med tvenne stora svarta tjurar som brådströrande henne och vagnen uti en å som går täremellan och Gantofta. Och sägs än i dag på det ställe där detta skedde samma å icke finnas någon botten. Platsen kallas också än idag för "Vivikas höl."

Gärslöfs kyrka sägs(i en anteckning på 1720-talet) bära sitt namn efter en kämpe vid namn Jödor, hvilken ligger begravven under en aten nordväst om kyrkan, kallad Jödors sten. Han skall ha varet helgad åt ett helgon vid namn S:t Michel.

Vid Möllebergen i Bara härad finnas enligt en 1720-tals anteckning en större sten, på några mindre upplagd kallas "Kycklingehönan" och

sägs en kämpe därstädes vara begravven. Under slutet af 1600-talet togo ett par bönder i Mölleberga fader och son, före att grafva i samma hög i tanka att där finna någon större skatt, och råkade de därvid på en flat sten, som en liksten, men då de sökte efter kant på denna sjuknade gubben helt plötsligt och dog några dagar derefter. Sedan gräfde sonen hälften av gropen igen utan att vidare bekymra sig om att söka.

Brågarp eller Brogerup som denna by fordom kallades säges (i en anteckning på 1730-talet) ha sitt namn efter de många broar, som där i fordnas tider lära ha förefunnits och af hvilka ännu delvis finns kvar. Granförsamlingen Nefvitshög bär sitt namn dels efter en därstädes belägen sjö - Näfvasjön kallad - hvilken under sommartiden ofta är så gott som uttorkad och dels och efter en i närheten varande hög.

Löddeköpinge skall enligt en anteckning från 1720-talet fått sitt namn genom följande sägen vilken berättats i forna tider att det funnets nordväst om byn vid Saltsjön en brygga hvaraf lämningar än i dag synas. Här brukade man fordom lägga till vid ikande af köpenskap. Platsen var nemligen i forna tider af betydelse i detta afseende. Sägnen berättar äfvenledes att det skall ha varet en munk, som slagit sig på affärer, hvilka anlagt ifrågavarande brygga, som efter honom sedan kallats för Munkens bro. Det finnes också en i närheten af denna belägen kulle, hvilken kallas Tinkarbacken, där de anländande norrmännen brukade slå upp sina varor då de anlände, och togo de sedan spannmål i stället med sig därifrån hvilken af de kringboende bönderna forslades dit. I närheten af samma brygga finnes äfvenledes några hus, kallade Holländarehusen, där holländare brukade taga in, som besökte platsen i och för idkande af köpenskap.

Röfvarebo(fanns enligt en anteck. av Gottfrid Hüghauff 1729). I närheten af Torup finnes en större hög kallad Röfvarekulen, i hvilken röfvare under fordnas tider säges ha varit boende. Ett stycke därifrån finnes en grind kallad Blodlagsbandet(?), och sägs det att samma röfvare i denna haft ett snöre fästadt som gick in i hålan. När sedan någon vägfarande öppnade grinden ifråga ringde det i den kläcka som var fäs-

tad i snörets ända inne i hålan, hvarvid röfvarna skyndade sig ut för att taga fast den ankomma.

Uti Vinängen, hvilken plats fordom skall ha legat i Bara församling, bodde fordom en adelsman, herr Truls hvilken hade tvänne söner, som gifvet sig i lag med dessa röfware och sedan våldfört sig mot sina egen söster, som varet på väg till ottesången i Bara kyrka. Med anledning därav började bemälte herr Truls efterslå röfvarne ifråga, som blefvo dräpte. Denna händelse har sedan blifvit bevarad i en gammal visa hvari det heter: Herr Truls han gick sig i ängen.

Till Torup är en stor skog, som delas i fyra delar, nemligent Storskog, Västerskog, Visberg och Västerlund, och skall densamma särskilt under Sigvard Grubbes tid ha varit ofantligt stor. Nu är den förhuggen, men skall der fordom ha funnits sex väldiga bokar, hvars maka man annorstädes fick söka efter.

I min tid(säger Hughauff 1729) skedde den ogärningen att ladufogden Hans Nilsson Brock aflade ett barn tillsammans med hushåller-skan Gundele Mårtensdotter och lade hon detsamma i lön i en källare. Hon uppgaf att barnet varet dödfött men vid undersökning visades att dess huvudskål var krossad. Hon dömdes till döden, men Göta Hofrätt gav henne omsider pardon och livstids fängelse.

Vidare omtalar prästen att i Torups prästgård är mycket spökeri han säger bland annat."Denna prästgård har haft ord om sig för mycket groft spökeri före min tid. Orsaken härtill vill jag förtiga, att icke någon som nu lefver deraf må offenderas, men min hustru, samt vårt folk hafva det ofta sett och hört, dock icke så groft som till förena skall vara skett"

Prästen vill ju ej för eftervärlden säga orsaken till spökeriet men om en präst som 1610 erhöll kallet skrif han en del rim varav det tycks framgå att det var han som skulle "gåigen" och spöka. Rimmet lyder:

"Herr Christer Olsen ankom kyrkans tjänare att blifva
Han säges hafva varit barks, dock vill jag icke skrifva
Hvad jag om honom hafver hört, kanske det är ej sant.
dock hurmed däröm är, min vän gör godt medan du lefver
då följer kärlek dig till dörrn, och efter döden svårer.
när något illa talas om en man uti hans graf.
då plägar gärna något vara sant därav.
Förnämligast en präst som bör exempel från sig gifva.
att efter hans död andra sig därefter rätt må kunna lefva
Helt hetsigt säges ock att han döden fick uti finde.
med vrede och med annan synd han ? våra liv.
den roligt dör, som rolig lefver utan något kif."

Originaluppl.
32 sidor.

Gårdsfarikhandlare i gamla dagar. För ett femtiotal år sen fanns dit ~~ömma kvar~~ många s. k. "gårdsfarikhandlare" å orten. De gingo från stuga till stuga och utbyöd sina handelsvaror som de hade förvarade i en trälada vilken de med läderremmar om armarna över axlarna bar på ryggen..

Så de kommo in i stugan satte de läden på stora bordet och knäppte upp läderremmarna. Sen öppnades lädan och slags upp i tvåne halvor. Varefter de med ett sjungande rem sntalade sina varor. Jay minnas tyvärr ej rimmen vidare men en bekant t Herr Edvin Schmidt har berättat följande om den så kallade Skåre finnsen eller fins kramare vilken utbyöd sina varor ^{med} på sätjande rim: "Ska de va läsesim, hela eller hala - dränge di kan nykta o spika po trähortäflalar. Kek, kardo nobbe Hemma gjorde (o mårnor, flickor som jo säl sänder himma o jorr. Brunt socker o gerling blanktvärta i pappar, längkatekesor O tvol ~~Fro~~ Trolles krade mi po 40 skilling men hämnast do ju kommer igen ska ja ha

2 stoppenåle me ^{k.7118:2.} synta me stort hoved.
Om nazzu frägade skäre fensum huru
gammal han var svarade han "läfver
ja li den 11 november i år so fyller
ja - är de e minstan mång a år"
det berättas att han hade ~~ett~~ missor i
tre flugors skepnad och att de drogo
många pengar till honom. Han hade
derigenom blivit så rik att han kunde bi-
sta bändring med stora läne summor. Han
bruksade ^{bländ} allt hettan på sitt loft och i
söndret sola sina speciellars sedlar. Han
sades ha ha flera halmborrar sylda dermed.
En annan gårdslarihandlare brukade sällunda
rin varav jag erhållit ett fragment sa lyckande
: "Pricko nett, pricko tett. ska de va
Scala, bordue, ricka skade va, ryla,
pryga, nala eller Tråda o. l. v.
Detta gårdslarihandlare gingo under missa
smeknamn t. ex. "Gattköv" som brukar
säga att han sålde för gattköv. "Gummilacka"
brukade sällja gummilacke och sack om söndrick
lin o. d. "de kansammanstättas me gummilacka. Pe'
Hörlt var nog från Slagjup: när jag
skolan köpte mor av honom ett runt grifflerhus
skaff av malme. Båda två har jag anvattnat

N. 7118:3

3/ "Ellekvärns häl" finne vi på flera utav våra fast
fornlämningar t. o. m. i skydds och vannmunka
härader der många fornminnen förstörta är likväl
flera ånnu i behåll varav synas ett flertal elle-
kvärnshål. Dessa äro ju ett minne från vana
förfäders religiös föreställning längt tillbaka i
tiden. Vi finne s. t. ex. på de tre tänkste-
narna i det monotala stålliga minnesmer-
ket i östra Värlinge kallas "~~Forsen~~" Smar-
tinge dubbel däs". Det är likväl inga däs utan
en gängrift och således från yngre tid än dässerna
Eriks däsen i Lilla Kville finnes i en sidensack
gängjuten också ellekvärnshål, men denne är efters
som den har gängsterar också bara en gängrift.
Vid stora Kongsdäsen (också en gängrift) är fun-
net ornerade keramikkrukbiter av tusentals
urnor vilka utan troligen sändelagts vid
framburna offargåvor. År 1913 kom ^{till mig} person
och sålde trevne tycken vackra ornerade
stenålderskrukbärvar med uppifatt att
de voro funna vid jordpåläggning av bet-
högar vid jordberge sockerfabrik. Det droj-
de ej länge förr än jag funnit fyndplattan.

vilken befanns vara St. Kungs Lösen. Västra Torp
Under sommaren lopp uppsamlade jag flera hundratals
~~och~~ ornerade krukskärvar som uppkommet vid
plåjning invid åtthögsm och därav var särskilt
inemat skärvar av vilka ett 50 tal krukor
trotsigt krassade vid affringer. Bland annat
då föremål fann jag också en lerskedja eller
möjligen bakskål av bränd lera 14,5 cm bred
9,5 cm lång och 3,8 cm tjock. Den var å däss
öfre sida fullritad med stenålders orna-
ment i sicas linior. möjligen att den
skulle föreställa stenålders folkkens gud i
åkars blicktrar. Fins Riksantikvarien Mon-
telius kallar dessa skedar för solsymboler. Å
andra sidan synes tydliga märken efter sten-
ålders krukmakarens finger dessutom har
den spår efter sat siledes hade den hållit if-
ver eld. I framtidens kant finns ett 7 cm
djupt hål av 1,4 cm diameter, tydligt för att
den skulle bäras å ett tröskraft.

Denna lerskedja eller solsymbolen har
tydligt varit begegnad vid religiösa
affringer till möjligen till att över affar d.
Den baka tungan bräd eller sléka av affardgårdens

5 affär djiwens hatt eller dylikst. Detto fynd
var så mycket mindre fallare som någon sedan
berikade eller sal symbol ej förrut tillvaro tagits
i Sverige. Senare är flera funna.

I ovan omtalade ^{elkvarnar och} affärhål omtalades ^{att} att
andra tider ^{skulle} ^{att} ^{havd} offrats olika slags fett djur
fett och blod.

I Eskilstorp finnes en dävarom kyrko
herden Sven Trädgård född år 1728 talat
i kyrkoboken efter en gammal man
som följande anteckning: "Att traktens
befolkning i hednatisidun samlades vid
dösen i Eskilstorp en gång varje sommar
, då ett levande barn affrades och upplämn-
des efter att dansade hela natten ef-
ter trummons och trumpeters ljud hela natto
ända tills solen böjde att visa sig"

Av ovanstående anteckningar framgår
det ju att det redan under ^{attsta} åren äldern
varas stora religiösa föreställningar. De var
tydligt salicyrkare eftersom de äldre flesta
borrminnen är belägne i viltens hägste plat-
sar.

Fortsättning i rumslan 8 i volyn I om Nordiska

6/ Hafsrå från många år sedan kom det med
sjöböljorna en flytande s. k. hafsrå eller näck-
man i land i Gislöfs strandmark strax öster
om fiskeläget. Näckmannen till midjorn
lik en man men flettig och vit framman till
Å baksidan var han grå och huden liknade
gröv pilstrådsbark. Han hade huvud och armar
som en vanlig människa samt ljusgult vackert långt
hår och skägg. Nedan midjorn liknade han en
fisk med fiskfjäll, finor och ryft. Uppa på
land ringrade han sig fram som en snuk. En

En bondtm och dito tjurte dräng varo nera
vid sjön för att hemta var sitt sandkass till
golfsandning. I äldra tid kände bondarna
vid s. k. "udsall" (när sjön drog sig från land) själf
va ut till sandredden och tog sand. Hafsmannen
annodade bondstoen om han ville skyta
sa honom ut över närmaste sandredden till
öppna sjön. Bondsonen blev rädd och vägrade
ej till mästersgå hafsrås begärer, varför denna
annodade tjurtedrängen om han ville skytsa
honom ut. Drängen gjorde som hafsrået begär-
de och då de kommo ut över sandredden
kastade hafsrået sig i det djupa vattnet. Hafsrå-

Först tacksade derför drängen mycket lyftigt
och saade att till genäld skulle altz ga' komrom
så lyftigt att han skulle bli äldre av bond-
gården. Dernemot skulle bondsonen bli rent
utfältig och komma att ^{föd} genäldt ligg upppe hälle.
Sedan dock hafssnæt i djupet så att matten
stod i hemmelik skjul när han slay med sin
fiskeskjärt. Hans förutsägningar om bond-
sonen och drängen gick innan längt i
uppfyllelse.

När hafssmyferna dansade på bönja sju
böljorna: ^{en del} Nagro är efter att hafsmannen
visat sig vid Gislaf i brandmark blev
en natt, "jö troor ad de va matten den 13-14
November 1872 sa min berättare," blev sjön "rent
galeo o mitt om matten do vi lå o sov viide vi
ente o för åu vanned isede i ännen o do vi
vagnede simmede bor o stata inge i summed"
En del trodde att de världens sista tid som varit
förebodad av hafsmannen.

Det blev ett springande mat landbackm
det väntle man kunde med kvinnor och barn
på ryggen och sedan för att räka rädda några
av husgeråds sakerna. Je säg t. o. m. en kom-
ma "knirkannes me ett helt slätska oppiborned
svin po nackin". Vi trodde strax att det aldr

att det var hafssvärd eller sjömannen som
ville förgöra oss och kvinnorna läte böner
samt böd innerligen till deras Gud att man
måtte frälja dem för slaktaren (hafssvärt).

Många sågo synner och för dem riste sig
vackra stiliga unga kvinnliga hafssw~~ärf~~^{ärf} -
nymfor som hade ovankroppen lik rara flickor
med vackra bröst och stiligt ^{längt} hår
men eftersom de var förtjutta med
fjäll, fenor och fiskjärt med vilken de slago
i vallnet så det fragede. Dessa vackra
njönytfar sade min berättare dantade på tappar-
na av de vredzade hafsbölgjona. Ibland kätto
de varandra i händerna ibland dansade de var
för sig.

senne hemtak naturkarta tas omtalades mycket
under den närmaste dagarna och tidningarne och jag
hur ej fullt 3 år 3 månader minnes som i gen
hur far läste hägt drom i Malmö Nya Albeckanda.
De som drabbades av olyckan förlada hus och möbler
varo många, men vad värre var en hel del förla-
da till och med förläts sitt förstånd. De
sågo allt som ofta hur njönytfornas dansade
på hafsbölgjona och räddas för att flundra
om maten åter skulle överraska dem under
sommaren.

9/ Silfverpång av trädspänger, fisk en kvinna
som bodde i västra delen av Gillstadsgruve åren
invid Aggarps gräns vid en dervarande häl-
väg i den sakkallade "Svärtekultskogen". En
gång i medlet av 1800-talet gick en kvinna
i denna skog och plökade "vingföll" (gre-
nar som vinden brutit ner). Hon såg då
nägra vackra kryltspänger hänga på träd.
baskernas grenar och tog nägra med sig hem
att sätta med. När hon kom hem i stugan be-
fanns dessa spänger vara vackra "syff" (sill)
vernynt. Kvinnan sprang ut ^{ater} till skogen
för att tillvara taga flera spänger, men då
hade basketrolld ^{ater} packat ner) sina ägodelar.

Priesthistoriw. En ~~knoppredikant~~ i A
pastorat ^{vid namn W.} var en valdig portspelare och hade
han inte med spelare satt han själf och
spelade med sig själf. Efter frammande
hade präst man resellerna dagm efter nog
att till varataga kasperade portlekar i m
de sålde till andra. En portlek benämndes ej
mera än en orgång på spelarne. Han var si
präst och portrokerde min konten var hans
ålskrivningar så en dag påtots han att han

N. 7118:10

10/ nästa söndag skulle i sin predikan omfatta alla
pojken i sin predikan. Som han var en duktig
predikant predikade han väldigt sa' att alla
kvinnor fäldes tårar. Mitt i predikan sae
han med ljuddräktlig stämma. "Tänk om
djärvulen kom in i egenom dessa "ruvor" (byggde
namnet på rutor) och satte mina "klöver" i
Edor "hjörter" då rapté Ni alla "spar" att
milda herre God."

Den världsgrönig. prästlin g. i d. stod en
gäng på predikstolen och saj' hur han får hoppa-
de in i bland hans kår vevred hem tänkte på sin
kommande mot undskydande och utan vidare
Rapté han "å nu kom en å der kom tru
å nu den tredje. å nu hopp sjelfva bocke
s - n in bland kåla å ja står här o kan
inte gjorde nåd."

i Båsarp predikade en gäng en mycket liten
pastor vilken inte kryppte upp på en i predik-
stolen ståldlåda. Vid sin predikaningar vilk-
voro utmärkta gestikulerade han tescen. En
söndag predikade han väldeligen om orden "och
en tiden tid i den mij." och åter en liten tid i
den mij icke". Sa' kom han att framna sänder lade
locket och försvarat tyrt inom predikstolen till åhörer
nas förfärlighet de reste sig och sprungo till predikstolen

11 N:o 7118:11
Han blev do^o upp igen och häll ett dundrande
tal till församlingen för att de tillställd kyrko-
bullen. Min berättara sade "de e godseus sam-
ning som ja va säl i kyrkan & sa^o de".

En pojk kom en gång till prästen H: i B
för att utlämna sin flyttningsredel. Pojken lade
sex skilling på skrivbordet till prästen vilken
begärde tre dalar. När han inte fick det begärde
blev prästen arg men pojken svarade ber-
rant att han ej hade lov att tage mera än
vad han bejdit ty det hade hans husbonde

sagt. (husbonden var ovän med prästen och ville
ej tillåta ^{att} han skjöttes upp honom) Ja vét idd,
sade kyrkobern, vad en präst skall bestås
sävet jag vad en pojke skall ha varefter han tag
sin spansrörskäpp och bärnade pågen derme
je så^o gjorde prästerne i den gamla gode tiden.

En kyrkobonde i Släjarp brukade hava pa-
stor. Bland andra hade han pastor L... medan
^{wurten} ~~hem~~ själf låg i Lund. Dernest predikade han
själf vid alla stora helgdagar såsom jul, Park och
Punkt' eller just de dagar da^o sären skulle offratid
sin herde. Släjärps manna över ens kommo
att ej de dagarne ga^o i kyrkan de "penza judeu pri-
kade" varför han fick det samme som noll av vägna

12 tragna kärningar ^{M. 7. 1881} ¹² min berättare. Kyrkohördin som stod för altaret och väntade på hela församlingens skulle, som annars sed var gått runt kring altaret och framhäva en vit offarslant. Blev mäktig vred och kungjorde i kyrkan "att det enda offer de berättat sin själösörjare gav han åt de fattiga". Sen stuppo församlingens böna att höra honom om hägtidsdagarna och sade "De ljusen som blir snappad brinner bättre".

Det ädla familjemycket på underliga visor. I slutet av 1840-talet upprördes söderutlått av en mycket sorglig tilldragnelse. Det var endast sonen till ett förmyget bondföllt i D-- by som under rusets inflytelsero varit misshandlat sin moder. Denne unge man var en statlig och räcker Karl, men genom vin och kvinnor hade han kommit på svårigheter. En kusin till honom (en manlig) anger honom för ortens Kronotätsman. Dä'i länsmannen kom för att häcka honom försöpte för äldrarne att gömma honom på en "högäälle". Men länsmannen och fjerdingstmannen sökte upp honom hem och blev mäktad och dömd till ett par års på "värtergår" (Malmöhus). Innan strafftidens hade till ända lepet hade hans båda förfäder ^{och grannar} avsöndrats i graven. Den unga

men kom åter till sitt fäderhu. hem; men
fann till sin förskräckelse att anknytiga voro
bortå hemmet röftas. Fjärde och andra hade
tagit till "ram" vad som var möjligt. De full
stoppade hister och skäp voro mera reniusade
åkerbruk och redskap och djuren vro dock kvar.

Bland alla de värda fullrika saker som
förlorades var det en sak som i synner-
het grämde honom. Det var ett ytterst väl-
synt och dyrbart gammalt familje kle und ett
dyrbart Smycke för att befina sig i en bond-
familjs ägo. Det var ett guld förgylt rif-
ver hängsmycke med en infallad diamant
i mittet omgivet av safiner (blåa) och ru-
biner (röda) och smaragder (gröna). Adel stenar
som voro infallade i det förgylta familje smycket
vilket var att bärta på bröstet i kjedjor om
halss. Hans misstanke gingo i en beständ
richtning, men som han saknade bevis vägade
han ingenligen göra.

Sedan den tid nu har 78 år förlorades, saade
min berättare ^{K. S. S.} för ett 20 tal år sen, i tidens
hov. Hv en ren handelse visade här en da-
gn triumferande det dyrbara smycket för en
kvinnan (min berättare) som i rätt meritig ande
lurte åt från den rätt maktige ägaren

av det dyrbara smycket. Föga anade den person som visade det ~~samma~~ förnäma smycket att en sådan hemlighet vidlades det samma och att den unga manens misstank varit riktning men menste vaka sade min berättare vilken ej med ett enda vilje rädder hemligheten för den som triumferande visade smycket.

Tufve Månssons
~~Pehr Thomassons~~ bautsten. Står väster om folkhögskolan vid den ¹⁰ med stora landsvägen mellan Malmö och Lund strax väster om Folkhögskolan Hvilan vid landsvägens norra sida bildar en avfartsväg mot Almåsp i mycket skarp spetsig vinkel. I denna smala gatukrempa ses en liten bautsten uppställd som minne över en Skånsk bondes bedrift under i marken. Det står under den sista damblocken ^{Tufve Månsson} år 1709 att en "göinge bonde vid namn Pehr Thomasson utförde en hylte brayd härläder". Tufve Månsson var född i Hasslaröd i Asby socken år 1671. Han beskrives vara en vacker och tillig man med redbart mustasch och vakan och tillig man med redbart mustasch. Han häntammade av en åkla göringestlikt som utan jordbruk i kade fädd och hic smide. ^{120. P. s. sin fäder nu gjord iko de han och spridde samt odlade humle. Medan han under lång tid} färs och annat

15 der till sydikenine 7118 för saksägning av mäss
smides proclamator hade han också s. k. givne hum
le med sig till sydikenings armas drickes kryddor.
Han hade dersör god lokal känne dom i orterna
och hvarav givnebonde skall han likväl ha ha
tagit av ständ från danskarne partior och
snapphanarne. Var dersör danskarne under
Stenbacks vriga infallet i Skåne tänkte
han utapionero deras läger i marketen av Malm
ö och på samma gång avyttrö sin humle för
att skaffa mynt. Efter många besvärlig heter
lyckades i januari 1710 på släde komma in i
staden Lund. Borgmästaren der blev intrese
rad af den förtagsamma mannen och lycka
des av den danske generalen Rewentlau er
hålla en passeredel, som berättigade bonden
att med sin humlelast bestäke dansk lägren
mellan Lund och Malmö. Men passeredelen berät
tigade inga lunda till infart i Malmö - det ställe
som Tufwe Månsen fast beistat sig för att be
söka.

i kvällningen samme dag som tillståelsen var
erhållan anlände Tufwe med sin föra till det
första lägret beläget i Åkarp. Här lade danskar
ne vantarne på lägret, men passeredelen
hjälpte humlesäljaren så pass, att han med två
ne soldater som eskort fick laf att fortsätta för

K7118:16

16 dm. då han kom mitte lite väster ut om den
folkhögskolan eller därvarande knud hvilan
var belägen tyckte Tufwe att de båda knutarna
behövde q' tynge lasset för givne hästen var för
Tufwe ansäg den borde själva trafva efter så gott
de kunde till sist erbjuds den Tufwe den att ^{hantledrummen eller} ritta bak på ^{hantledrummen eller} humlesäcken. De hette sig da
glade upp men den litige Tufwe tog sin kom-
ma knif med vilken han oförväntat avskar rep-
et som häll din baksida humlesäcken. Da
bonden ^{den} gav hästens ett bra snart röpp ^{sa} &
att han tog ett hattigt ^{röck} hopp varvid sätts
med de danska soldaterna tröllade runt
och hmannade bland givn. Da soldaterna
eftersom företräckeligen ^{säg att} var givne banden
för svunnen i mörket. I karier fortsatte
nu resan till Malmö utan att besöka danska
lägret vid Burlafj.

På varje hande omvägar lyckades nu Tuf-
we Malmö verkligen komma in i Malmö
Borginne trodde knappas sitta igen då de
på morgonen såg en skjuts med lant-
mannas vagnar hallo på torget mittut
de ej på månader sådant.

Stadens - kommandant var ej sen att pumpa
bonden på att nytt norrifråa.

Tufwe Månsson hade sen dit särkigt att återvända genom de danska linneerna åter mot sitt hem. Vad som gjorde resan ännu mera risikabel var att kommandantn ^{en skrifsum} anförtroddes honom uppdraget med rapport till stenbokken. Tufwe viste emellertid redan bröt resal-tat sönder ena skakeln och borrade i hål i bratt änden varefter han "klabbade" den samman med spikning trädpianner. En annan version av sagum peiter att Tufwe lades i skakel färt och borrade hål dervunder innan hem åter fast sätte detsamma. Denna version är nog senare diktrings ty i den tiden var särkligast ej skaklaine jämställagna.

Komma till rikark blev han helt plötsligt överringad av en dansk rekognosceringspatrull, som undersökte honom in på beroende kloppen. Men som de ej hos honom funnit något missläntt lätts hem fört sätta.

Vid Öretringe bro varvo det hette "Se dassar en gäng me brogde koffer & pringlede sko" räkade han ännu värra ut, ty den stod de danska kusvadityrkan. Tufwe blev riktigt tillfängelagen och insatt i ett av de danska räktälten. Men med beräkning var det ti' o si, ty nu natten

då det var som innekret skar sig Tufse ut och lyckades l. o. m komma i besittning av hatt och vagn vermed han gav sig av med hinkelig fart (och lämpade sitt så "ta mi nu i rumpan om i kann" Ehuru den tidens hästar varo sma^a varo de dock pigg och utkärdiga Han nådde Jönköping in en längt hemmet i Hattfjärd. Vilan blev ej längre där innan han gav sig av mot Wäxjö där han till slutte avlurade order från kommandanten Carl Gustaf Skrytte på Malmö öbhus. Kom man till Wäxjö spelade hem från hästn (och faddrade honom där. Skakeln tog han på axeln och gick direkt till general guvernörn Magnus Stenbock. Vaktarna ville hindra honom att medhava skakeln ty de trodde mannen var galen. Till sist fick han under bevakning träffa general guvernörn och då sändebudet kom skakeln tog ut och lämnade rapporten.

Tufse Malm blev avlönad efter sitt tjuvslur och erhöll det årofull förtroende uppdraret att vara Stenbockens vägvisare under hans framryckning. Han blev l. o. m. loppat skalleplockat å sitt gjöinge hemmen, men innan det hann återkrysas blev Magnus Stenbock krigsfaul på en dämräksfältning

16.7.18:19

19 och Karl XII lag som intresserad i Turkiet
Tufve Månsen hade med sin hustru
Bolla Niklas datter 6 barn. Sonne Lars
Tufveson var riksdagsman och ledamot
av bende ständet samt dag 1802 83 år gam-
mal. Sontonen Tufve Larsen var också en
avrinnande man i riksdagsman och erhöll medalj
i rummen hem dag 1836.

Kungsstjälten i gamla dagar var en stor bür-
da för det svenska folket men är nu en saga blott
den bärer sitt sätt mycket annat utan knut
och klazar.

Gamla kung Oscar II var den siste svenska
regenten som gjort sin eriksgata genom landet
med Kungsstjälten. År 1875 ^{i juli} lämnas i en liten
vick vid morgon i ^{lämning} juli att det regerande "Deras
Hoja Majestäter af vår regerande Kongohus
gento deras förtliga frammande gäster
fram annat hof. Europa" skulle officiellt
under de närmaste dagarnas förtaga en rundresa
genom större delen av provinserna.

Först predikostalarne kungjordes extra lands
vägskyn och mobilisering af hästar åt Kronan
till Kungsstjälts m. m.

En viss i sin ort beredde sig att värdigt
täga emot det höga majestetet m. fl. Båds stora
och små dröjde om att få're och tala med den
nya monarken. Det var hio och rörelse den be-
stämde augustidagen. Herrskaper kommo i vis-
tungo fjädervagnar eller i gamla urmodiga
schäfer från sitt flera mil avlägsna hem
enkla Bondkärror synti i långa rader väger
in berättare. Kommande längväg a i från
lastade med åskådare matknyten och foder
säckar. Foljungarne från sitt och fjädrar.
Landsvägarna vro grusade och längs utmed
voro planterade hele skogar av grön och
läftad om fälldes för att pryda om allor
vid ädelstigvägar. Hus, inkönselposter
och grindstolpar dekorerades med blommor och
grönt. Vid varje half annan mil där heit-
om byte skulle ske vro åre poster uppställda
der stads allmogen förebrödd av sitt kommun-
nal pampar eller prästekapitulat vilka med
tal och sång skulle hälsas hög helma.

Bönderna hade längt i förra redan tiden på
morgonen intällt sig med sitt hästar som väntade
på att bli tagne om hand och lära sig dansa
efter kungliga huskars pickor. Pronosagde,

K. 7118 : 21

21 länsmann och fjärdes man hade införut sig
för att övervaka ordningar. Länsmannen häll
upprop för att kontrollera att alla som skulle tillstöp
på hästar hade hörsammnat kallekm. Han bestämde
också för vilka vagnar de olika hästarnas skulds
spärras. Länsmannen mätte vid flera platser hand
griffigt skilja bräkstakarna. Efter åtskilligt
tids och ovänta blev till slut allt i ordning och
hästarnas platser beständande genom utdelade num-
merlappar.

väntan blev lång ty det drogde längre över
den beständige tiden. Allas ögon varo spända
statigt utet vägen. Skalarium kräter en
nito blick på det skrivna talet. Socknen fram-
perna bortstod hattarna och dammade av sin
vackra dröjor och silverknapperna i hisade vire.

Alle varo platerade efter ålder och förmög-
het Kvinnorna varo riklig en del bekräfta
med sina familjemyrkren i den national-
dräktarnas tillvar i ordning till matlagndet
som drogde kvart efter kvart över tiden. Maten
hade varit omtanksam nog att på afsladdet i en litig
punkt utställa en utskrift som skulle rista med ett
linne laken så man kunde vara redo till talet.

Längt om längre fladdrar lekant i luften och
ett avlägsnit buller som en åkla hördes. Nu malktes
det stora ögonblicket. Flickorna naps i sina
blom bekälter och gassarna fick rättvipes klämmo

22 med ett länge utdrivet nätkravt utgut så ruk
lade in köks och bageri-bränzen med "baller
o bång" så att allt dörrar o veranda övertäcktes. Allmog-
gen glädjeras förvänds i djup snuppehet. En
hofmästar, bokhållare och haffmed i cirkle färs
dräkter hoppade ur vagnarna. Under 2-- spändes
de flässande krakerner från och de väntande före
varerftet resen med det samma fort sattes i vilt
traf till nästa hest ombyte. De från spändes hästarne
hade "piskrysslingar" över hela kroppen och knalle
knappas stö på fästning och benen måste utan
takta motaga de till hälften yttersta väldsam-
het austrängde hästarne sat ut bringades bländer
och fale ord efter de bontrullande vagnarna.
Spakemastarn blev så förskräckt så att han
ej kom förmig att säga ett ord då Margaretatet
med sällskap anlände för lika hastigt hest
ombyte. Ja så tillgick prinsessan just den
min berättare som är död för ett 50 tal år sen.
Hon måste väldes in stämma i vad min
fornors far vade mäktigen. Se andra berättelser
om hovspikaren.

Ringvins i folkrögn. 7 åldro bider bade det
en fätte i Skåne; vilken made de flesto av sina släk-
tingar i Danmark. Han måste derfor vade över
Öresund var ging han ville betika sin dansk. När
Tid nät trått made han här på och berlätt göra en
gängvall över sandet. Han sydde derfor en väldig

23 Säck med jord och sten, ^{118:23} som han tog der nu. Ärto
Ringjön är, lade säcken upp i ryggen och merkera-
de åt sidan. Men under vandringsen gick det hål i säcken
och jorden rann derut i en lång rad. Den fästna
gick fram, vilken föd bildade Söderåsen. När
han kom fram där åtta nu stuter blev han smil-
klak på att han spilt en hel del av säckens innehål-
l och stannade så att den rann ut mycket i en hög
och bildade Björneballe klint. Jätten blev nu arg
och tog och kartade säcken med häxan av jorden ned
ett fäste part väster ut varaf Kulla berg et bil-
dades.

Han bestäf gjöra om förväntet och fylde igen
en stor säck med jord och sten som han tog der
nu västra Ringjöse är belägen samt hela sig
åter i väg. Då hem nu på afstånd såg havet
bestäf han genast att kasta dit hela förväntet
i ett kast så att han ej skulle gå och spillo näget
i vägen. Det gick likväl ej bättre än att säcken
sprack så att en del rände ut och bildade Rönne
berge högar. Resten gick ut i havet och det
bildade en ö som nu kallas Hven.

Linnesjön i Böringe socken är en liten sjö nästan
alldeles platt runt som skall på sitt ställun vere
vid botten
så djup att den saknar botten. Nederrifliket allt
finnas en myckenhet med fisk. En fin gjörel Ulf-
land tog sig en gång frie att söka leppa ut bemurts
sjö, men det upptorod ett väldsamt oröder, så att

24 så att flera av trädde ¹⁸²⁴ den backe där hon togs
platser för att åte gräsmingen, fällt ut i sjön. Förskräckt
skymdade hon den från och gräsmingen upphörde. För
öfverigt skall spökeri det ståde flera gångar ha
uppat sig. En gång såg en gatse 5 mörka kalvar
komma ur sjön, en annan gång såg man en söljan
uppkomme ur denne sjö.

Lövberget och trallan. I Börniges socken finnes
finnas ett berg kallad Lövberget i vilket en trall-
gumme sängd varer boende. I socknen har funnits
en fördagumma, som icke mindre än trevne gånger
varit i bemålta berg på förlässning och har
trevne barn derstädes där blifvit lädda. Hon uppdrog
en gång under en dyg' tid åt en fältig kvinnan att
spinnu hör åt bergspun, men skulle hon icke.
spolte på fingrarna när hon spann. Hon givide
som befalts och lade sedan på ett vitt ställe vid
berget och erhöll vackra prunningar så att honder-
med kunde sig fäda.

Skaffsummen i Hultsberg beläget Nordost från Bör-
niges socken i Hultsberg beläget Nord ost från Bör-
niges socken vid ett torp kallad Skytteryd, vid
vilket en med skog beväxen gammal huj är
belägen. Den skall för närm tid sedan (i beginn av 1700-ta-
let) ha rykt ett spöke i form av en kvinna. och syn-
tes, det som om hon varit förföljd. Hon rapporte-
rde: "O låt bli mig, o låt bli mig och tog redan
mig till flycket in i skogen där hon försvaras.

Pångaskrinat. I närlägen av Lemmerströ är
en mindre sjö i vilken fanns en ö varaf sjön
fått sitt namn. På denne ö finnes en m (1736)

25 låm niojor efter ett slätt med fästlyckas murar
och sägs att en större skatt i detta varer döld. Det
berättas att en man, som för fyrtio år sedan
kände och plajde i området nära det af samma
sjö, helt plötsligt fann att niojat tog emot
varföre han stannade hänten för att se vad
som fanns. Han fann då ett större skrin, som han
beredde sig att upptaga, men då han såg sig om
fick han se hela sin gård i ljunans läge. Skrinet
fick vara och han stupade sig hem för att väcka
elden. Men vid hemkomsten fann han att det hela
var en synville. Inga eldrunda före fanns
varföre han återvända för att hemta skrinet
men detta var och förblef hemta.

i Nöbbelöfs sockn. finnes (1750) en märd stora stenen
Under en af dessa säges en kämppe vid namn Romanus
vara begravd, under en annan ägnades en kämppe
kallad Kullmannen. En hålo i den förbi flytande
är kallas Kullmannens hålo. Vidare finnes i
samma församling en hög kallad Abbots
hög samt en annan sådan - Skattlösahög samt en
- i vilken ett bergströll fördon skall ha varit boen.
de.

i Kjälls Nöbbelöf säges båda sitt namn efter trevaror
saker: antingen efter de fem källor, som finnes i nära
heten af byen, eller också af en adelsman vid namn
Kjäll, hvilken norden för an her hafte sin gränd. Denne
delen af namnet skall härleda sig af yles hög der en te-

25 hore man vid nämnda ^{N 7118} dje i förra tider skulle ha-
ve blifvit begraven, nämnde Källornas namn skulle haft
uppkommit deras att en herremans son på efråg varan-
de gärd, där en jäng dödade sitt fön byttre däde
skulle bevisa ofte sätzen i kyrkan. För hvar och en
af dem uppsprang sedan en källa. Efter Hartmans uppteknum
po i 1729.

I Steurstop af Nefvits hägs socken sättes i form (fin
1730) tider en herregärd ha varit belägen, försedd
med grus och valler samt med stora kopparsporter
fortvärdat. Denne gärd skall af den herre som
agit den samma ha blifvit skänkt till Lunds dom-
kyrke med visskor att man efter hems död
skulle över honom hålla daglig mässa.

Fran Svalöf urtalas för många (fin 1726 uppt. av Hart-
mans) är redan inträffade i Svalöf att en i församlin-
gen välbehållen man kom in till prästens bostad
och fräjade efter hennes men. Hon lejde honom
då upp in i hant kammar, där denne låg i sängen.
När han väl kommit in lätte han dörren
och böjade med en pugl, som han haft fördold
under sin rock, kring prästens wristen på det
mätt våldsamma sätt. Han skrek och bad om
hjälp hvilket bostaden uppkraffade. Föret
då uppläggnade han sig runt en bakdörr mot
kyrkogården - enca person blev emellertid så
fattig att han fick gå för hvar mens dörr att
tippa.

Vemunkögs härad har enligt J. Espmans antekts.
 1730 sitt namn efter en konung eller kungs -
 Vemund - vilken på Vemunkögs berg skall
 ha blivit jordad. Fyra hajar är också där att
 beskriva. I Vemunkögs bys östra väng är en sten
 bro över den där förbi flytande lilla bäcken i vilken
 en tiggare som ej fått lämna hus utan måste vandra
 till Bedinge om aftonen skall ha transport med
 sig och ömpligts om kommit. Med anledning
 därav blev byn från tiden ett autentiskt stycke
 mark som tillverkades Bedinge. (Järh.)

Härjagars häradens namn sägs enligt Halet ant. på
 1720 talet härlede sig från en kamps vid namn
 Harald, vilken ligger begravd i närheten af
 Lilla Härje, där en krets af stenar är satta
 kallade Kampstenarne. Måndra af dessa
 är så stora att ikke tjugo per hästar lyckats
 draff dem. Om samma stenar gör också bland
 folket där sätter att kyrkornas där in gäng skulle
 byggas, men hvad som on dags uppfördes ned -
 refts om natten, hvor efter man aldrig
 mårte upphöra.

I Örtafte Hästhaga skall fördem ha stått ett
 kapell, hvoref lämningar ännu finnas kvar
 varan där kallas också för Kapellvängen. Föda -
 ke spall på ett annat ställe därstadies ha hållits
 s. k. Birkarätt, så att lagstipribyg den förnättades
 En galge skall ännu ledas där nu förfunits. Marken
 där omkring kallas också för "Galgvängen".

Rönnebergs högar kallas (enligt antekning på 1720-talet av C. F. Hartelius) i forna tider "Thorö", emedan guden Thor där i forna tider skall ha blifvit dyrkad. På Rönnebergs finns en del stora högar och skall bl. a. en kämppe derstådes vid namn Rönne ha blifvit begravd. Det heter derom i en gammal dansk bok:

Balder, Rönne och hans vif
Utan dom och utan kif
På Thorö slog Balder Rönne.

varon ungdomen ännu sjunga i julalekerna när de sätta händerna mot väggen, dåz undr sig sät "Balla-runa".

Gästafte sägs i en antekning på 1720-talet i forna tider verit en horregård, som ejdes af en fra Vivika. Om henne går en gammal sagan att dö km en flick morgon skulle resa till Gästafte kyrk. och gå i att säg, blef hennes vagn försänd med tvåne stora svarta hjävor som brädstötande henne och vagnen uti en a som går där emellan och Gästafte. och sägs än i dag på det ställe där detta skedde sammans i ikke finnas nägen byggn. Flatrum kallas också än i dag för "Vivikas höl".

Görslöfs kyrka sägs (^{i en antekning} på 1720-talet) vara uit namn efter en kämppe vid namn Jöödr. hvilken ligger begravd under en stor mordvist om kyrkan, kallas Jöödrstenen. Han skall ha verit helgd åt ett helgon vid namn St. Michael.

Vid Mällesbergs i Bera härad finnes enligt en 1720-talets antekning en sten även nära

28 mindre upplagd kallad "kycklin ge hörna" och
sägs en kämpe därtädes vara begravsm. Under slutet
af 1600-talet tog en person vid namn
och före, före att graven i samma hög i tanka att
det finns nära större skatt, och räkade de den
vid på en flat sten, som en liten sten, men då de
sökte efter en skatt kant på denne spiknade
gubben helt hastigt och dog några dagar deraf
ter. Sedan grävde sonen hälften av graven igen
utan att vidare bekymra sig om att såka.

Brajarp eller Brogärup som denna by förra
kallades sägs (i en anteckning från 1730-talet) ha sitt
namn efter de många broar, som där i forna ti-
der kuns ha före funnits och af hvilka ännu del-
vis finnes kvar. Granförsamlingens Nefritshög
ber sitt namn dels efter en därtädes belägen
sjö - Näfvarsjön kallas - hvilken under som-
mar tiden ofta är så grovt som uttorkad
och dels och efter en i nio hundra varande hög.

Löddeköpinge kallat enligt en anteckning från
1720-talet fett sitt namn genom följande sägs. vilke
berättats i forna tider att det funnits nordväst
om byn vid Saltsjön en brygga hvorför lämningar än
i dag synas. Här brukade man förra leijo. tidvis
ikande af köpmanskap. Idat som var nemtijor i förd-
na tider af betydelse; detta afseende. Sägnum

29 berätter åfvenledes att det skall ha varit en
munk, som lät sig på offiser, hvilka endigt
antast i frägavarande bygg, som efter honom
sedan kallas för Munkkess bro, det finnes
också en i närheten af denne belägen kulle, hvil-
ken kallas Tinkerbakken, där de anländande
nornmannen brukade stå upp sinne varor då de
anlände, och tayo de sedan spannmål i stället
med sig därifrån hvilken af de kringboende
bönderna forslades dit. I närheten af samma
bygg finnes åfvenledes några hus, kallade
Holländarhusen, där holländare brukade
tayo in, som bestälte platsen i och för idkun-
de af köpmanskap.

Röfverre bo (seaus finl. en anteck av Gott friid
Hüghauß 1729) I närheten af Torup finnes
en storre hög kallad Röfverrekulau, i hvilken
röfverre under fordrne tider sägs ha varit boende. Ett
styrke därifrån finnes in grund kallad Bladhus
bandit, och sägs det att samma röfverre i den-
na haft ett more fäktadt som gick in i hålan
När sedan någon väifvarande öppnade grinden
i fräga omrörde det i den klocka som var fastad
i knoret ända inne i hålan, hvoriut röfverna
skyndade sig ut för att tayo fast den ankomna.

Uti viangen, hvilken plats fördem skall ha
legat i Bore församling, bodde fördem en adels-
man, herra Truls hvilken hadde två ne söner, som gif-
vet sig i leg med dess rävver och sedan vald fört sig mat sina

30 ^{N 7118:3} egna syster som varit ^{ungefärlig} väg till att sängen
i Bärs kyrka. Med aulodning denna bönjed
berätte herr Frantz efterslå i räfverne i fö-
ge, som blefvo dräpt. Denna handelse har
sedan blifvit bevarad i en gammal vita hvari
det heter: Herr Frantz han zick mig i ängre

Till Lompa är en stor skag, som delas i fyra
delar, nemlig stor skag, väster skag, vis-
berg och västerlund, och ikall den sammans
sörkilt under Sigurd Grubbes tid ha urit
ofantligt stor. Nu är den förbrunnen, men
ikall der fördon ha funnits sex väldiga
baker,wards maka man annorlunda fikk
säko efter.

I mitten (säger Huyghouff 1729) skedde den o-
^{Hans Nilsen Brock} ~~att~~ läckte ett barn
genom att ladda sig där tillsammans med
hushållerskan Gundile Martens clatter och lade
hen det sammna i lin i en källare. Hon uppgaf
att barnet urit därför att hon vid undervisning
visades att dess hufvudskål var prassad. Hon denades
till läder och nu gäta hafriätt gav henne orsider
nordan och hinstidsfängelse.

31

Ms 7118:3 N.

vidare omtalar præstun att Tornups stat, är uppförd af Herr Truedt Ulfstand och hans hustru Grev Faders datter, hvilken den liggit förra steinen. Den ligger begravd i S:t Görans kapell i Sunds domkyrka. Efter detta båda personer ha många framstående personer innehåft jordet och många mänsklig. handelar berördades linat

Vidare omtalas præstun att i Tornups præstgård
är mycket spåkeri han räjer & ^{bländar med} Denna præstgård
har haft ord om sig för mycket graft
spåkeri före min tid. Orsaken häntes vid sig
förtigo, att ikke någon som nu lever där
må offenderas, men min hustru, samt ^{min}
falk ^hafva det alts sett och hört, dock ick
sä graft som till förena skall vara spelt.

Præstun vill sig följa världens sju onskan till
spåkeriet men om en præst vid tid om 1610 erhållt
kallellet skriften om del min varav det tycks frungeo
att det var han som skulle "gåign" och späke.

Parmo byder: "Herr Christen Alsen ankom kyrkans
Gömmare att beläfva.

Han seiges hafta varit biskop, dock vis sig ikke skrifva
hvaed sig om honom hafver hört, kvarke det er ej sant.

dock hörmed därövär är, min vän gör godt meden du lefver
de sätter känslig dig till dörren, och efter dina märker.
när något illa talas om en man uti hans graf.

de pläger gärna något vara sant därav.
Förmanligast om præst som bor exempel fram sig gifve.
att efter hans död andra sig där efter rätt må kunnus lefva
Helt bestigt säges dock att han döden fick uti sijde.
med vrede och med annan synd han skonades vara liv.
den rolig dör, som rolig lefver utan något kif."